

Hatmillió elütés

Egy profi ökolívómeccs tizenöt menetes — ha mindkét fél végig állja az ütések. Az a huzavona, amely hamarosan megkezdődik a Murányi utca 20. és 24. számú ház lakói, valamint az IKV között, akár ötvenfordulós is lehet: ennyi lakástulajdonost érint az ügy.

A 4-es villamos végállomásánál szürkélő házak szemre teljesen egyformák. A Murányi utca 20. és 24. és a köztük meghúzódozó 22. — akár három tőjás. Valami mégis megkülönbözteti őket. Ez a kis eltérés azonban hatmillió forintot ér.

A történet: az IKV még 1988-ban kínálta megvételre a Murányi utcai házakat. A 20. és 24. szám alatt lakók éltek is a lehetőséggel. Az Inlak — mint a lebonyolítás láncszeme — elvégezte az értébecslést az akkori forgalmi érték szerint.

Ez a javaslat került a tanács végrehajtó bizottsága elé, majd 1989 őszén megkötötték a szerződéseket is.

Csak hogy az IKV-nál közben egy látszólag jelentéktelen gépelési hibát vétett valaki: 9-es helyett 3-aszt ütött arra a papírra, amely — az épületekről szóló dokumentáció részeként — az Inlakhoz került. A különbség alig egy vonalnyi, ahhoz mégis elég volt, hogy az épület átadási éveket 1979 helyett 1973-at jelölje meg. És mivel az épület eszerint éppen betöltötte 15. életévét, az Inlak — a szabályoknak megfelelően — a forgalmi érték 15 százalékát szabta meg eladási árként.

Valójában az 1979-ben

Egyetlen ütésért hatmillió... Ennyit még Mike Tysonnak sem fizetnek. Itt nem is ökolívóvívásról lesz szó, bár hosszú és kemény küzdelemre van kilátás. A sokat érő ütés nem a ringben csattant, hanem egy irodában. Bokszesztyű sem kellett hozzá, csupán egy írógép.

átadott épületek lakásainak ára ennek éppen a duplája volt: a forgalmi érték 30 százaléka, mint a 10—15 éves házaké.

Ezúttal nem a népszerű regény alaptételére utalunk, csupán arra, hogy időközben a 22-es számú ház lakói is jelentkeztek lakásaik megvételére. És ekkor derült ki a tévedés. Ha a két szomszédal együtt adják el az ő házukat is, talán soha nem bújlik ki a szög a zsák-ból.

A 22. szám alatt lakók ugyanis fölháborodottan tiltakoztak a többiekénél kétszeresre magasabb vételár ellen. Persze, végül nem ők fizettek kevesebbet, hanem a tévesen megállapított vételárra hivatkozva az IKV érvénytelennek tekintette a korábban megkötött szerződéseket, és kérte a lakókat a magasabb törlesztőrészek fizetésére.

A helyzet bonyolult. A lakók „jóhiszeműen szerzett jogaik” megsértésére hivatkoznak, s nagy részük nem hajlandó fizetni. Olyanok is akadtak, akik egy összegben kifizették a vételárat, és

piaci áron továbbadták a lakást — százezreket keresve az üzletben.

Mások munkahelyüktől vettek föl kölcsönt — hűségnyilatkozatért cserébe. Esetleg néhányan meggondolhatják magukat, és nem akarják (nem tudják) kétszeresét fizetni az eredetileg megállapított árak, s visszakérlik a pénzüket. De a tanács — mint a lakástulajdonos állam helyi képviselője — ugyancsak várja a pénzt.

Az IKV levélben hívta föl a lakók figyelmét a tévedésre és — a peres eljárás lehetőségét is megemlítve — kérte az új törlesztőrészek fizetését.

Az IKV elismeri, hogy hibát követett el. A lakók védelmének jogi alapja lehet, hogy jóhiszeműen jártak el. Bár észrevehették volna a tévedést, hiszen tudniuk kellett, mikor adták át az épületeket. Az sem elhanyagolható körülmény, hogy az értébecslésről szóló értesítésen — amit a lakók is megkaptak — még helyesen szerepelt az átadás dátuma.

Az első peres eljárás hamarosan megkezdődik — és várhatóan még több is követi. Ha nyer a hibázó IKV: fizetnek a lakók. Ha veszít: a gépiró, ügyintéző, csoportvezető hármasnak kell vállalnia a felelősséget.

De az a jogszabály is minősíthető, amely az épület néhány hónapos korkülönbségét árának megduplázásával ismeri el.

Nyilas Péter

Olaj — dollárért

Az Országos Kőolaj- és Gázipari Tröszt új elveket fogalmazott meg a szénhidrogén-termékek árképzésére. Az elvek abban az elemző tanulmányban jelentek meg, amelyet a tröszt a szovjet-magyar kereskedelmi dollár elszámolásra való átalakításának hatásairól állított össze.

Szükségesnek tartják, hogy a szénhidrogén-termékek ára rugalmasan kövesse a mindenkor világszerte árat. A belföldi áraknak ezen kívül tartalmazniuk kell — a vételárra rakódó szállítási költségekkel együtt — az összes ráfordítást is.

Az első negyedéves az OKGT 900 millió forint veszteséget szenvedett el a szovjet olajstop miatt. Ekkor 210 ezer tonna iraki kőolajat importáltunk. Az Adriacsővezetékén érkező olaj 11250 forintba került tonnáként, ám az államilag rögzített belföldi termelői áron, mindössze 7170 forintért voltak kénytelenek azt értékesíteni. A tanulmány szerint az államnak meg kell szüntetnie a mezőgazdaság, a vegyipar, a légiközlekedés, a brikettgyártás és a lakossági fogyasztás dotálásait, hiszen ezt a Világbank a Petróleum Projekt II. hitelszerződésben is előírta. A lakossági preferenciák megszüntetését bérreformmal együtt kellene végrehajtani. Az elemzés rámutat: az elkerülhetetlen fogyasztói ár-emelés hatását az indokolatlanul magas fogyasztói adók csökkentésével is mérsékelni lehet.

Önként kell csődbe menni?

A gazdaságilag végképp életképtelen vállalkozások felszámolására már korábban is jó néhány, drasztikusnak ígért intézkedés született — ám az eredmény eddig igen soványra sikeredett. Hiába az évekig készített hazai csődtörvény, és a szanálószervezet létrehozása, az elmúlt három év alatt a Fővárosi Bíróságnál mindössze hat tönkrement nagyvállalatot számoltak fel. Most újabb, és a szakértők szerint valóban szigorú intézkedés született — kérdés, hogy végre lehet-e hajtani?

Május elsejétől a hitelező kérheti, a fizetni képtelen adós gazdálkodó szervezet viszont köteles maga ellen felszámolási eljárást kérni. Megváltozott az érintettek köre is. Korábban csak az úgynevezett tartósan fizetéseképtelen cégek minősültek csődbe mentnek, az új szabályozás szerint a fizetéseképtelenség ténye nem függ attól, hogy a cég mennyi ideje képtelen törleszteni. Ha tartozásai meghaladják a vagyonát, vagy pedig a tartozásait nem lehet behajtani, fizetéseképtelenség minősül. Sőt — és itt van a legjelentősebb változás — ha az adós nem fizet az esedékesség időpontjában, ez önmagában is azzal a következménnyel jár, hogy csődtől kell önmaga ellen jelenteni.

A jogszabályalkotók, a korábbi tapasztalatokból okulva, ezúttal igen szigorú záradékkal próbálják a gazdasági vezetőket rábírni az öncsőd bejelentésére. Egy közelmúltban életbe lépett jogszabály szerint ugyanis az állami vállalatok vezetői — csakúgy, mint a gazdasági társaságok vezetői — polgárjogiilag, tehát személyes vagyonukkal is felelnek az általuk irányított szervezet működéséért. Következésképpen, személyes vagyonukkal is felelnek azért, ha elmulasztanak kötelezettségeket, és ezek a vállalatnak kárt okoznak. Tehát, ha például nem jelentenek öncsődt.

De mit remél ettől a kétségkívül drasztikus intézkedéstől a pénzügyi kormányzat?

Az elmúlt hónapokban katasztrofális méreteket öltött a magyar gazdaságban a vállalati sorban állás, becslések szerint 150-200 milliárd forinttal tartoznak egymásnak a vállalatok. Ha ez így megy tovább, az teljes pénzügyi összeomláshoz vezethet. A kisebb vállalatok, vállalkozások már most is tucat számba „hullnak el”, no, nem a csődtörvény miatt, egyszerűen azért, mert nekik nem fizetnek, gyakran milliárdos vagyonú adósok, ők viszont képtelenek hitelhez jutni, s így működésük hetek alatt lehetetlenné válik. Nem így a nagyvállalatok. A sorban állás, persze, őket is sújtja, de korántsem ilyen mértékben.

A vállalatközi kapcsolatok mind nagyobb része a pénzügyi kikapcsolódással zajlik, a cégek úgynevezett „hozomra” termelnek egymásnak. Ugyanakkor a bankok sem szorgalmazzák a reménytelen adósok elleni csődeljárást megindítását, hiszen egy-egy ipari monsternak bukása hitelezőjét is magával rántaná.

A pénzügyiek szerint nincs más megoldás, csak az öncsőd, amely elsősorban azt a célt szolgálja, hogy a lépésre kényszerített vállalatok pénzügyi megoldást találjanak adósságaik rendezésére. Itt szóba jöhet a hitelek egy részének elengedése, esetleg annak arányában az adós tulajdonában való részesedés.

A lényeg — mondják a pénzügyesek —, hogy a mostani vállalati csodavárás teljes pénzügyi káoszhoz vezethet, míg a kötelező öncsőd rákényszeríti a vállalatokat, hogy hozzákezdjenek igazi bajaik orvoslásához. Hiszen a magyar vállalatok problémái elsősorban nem pénzügyiek, hanem termelésiek.

Az érintettek, persze, egészen másként látják. Talán mondani sem kell, hogy vállalati körökben óriási a felháborodás az öncsőd elrendelése miatt. A Gazdasági Kamara egy sor olyan technikai hibát talált az idevonatkozó jogszabály-módosításban, amely álláspontjuk szerint végrehajthatatlanná teszi az öncsőd intézményét. A legújabb fejlemény pedig az, hogy hírek szerint vállalatcsoportok készülnek összehangolt tömeges öncsődre, amely megint gátló tényező a gazdasági szektorok működéséért. Emögött természetesen az a nem is titkolt szándék áll, hogy az új kormányt ennek a drákói intézkedésnek a visszavonására kényszerítsék.

Mint az várható volt, az újonnan megalakult parlamenti bizottságok egyik első témája az öncsődrendelet volt. A költségvetési, adó- és pénzügyi bizottság, valamint a gazdasági bizottság ülésén sok óras, viharos vita bontakozott ki a rendelkezésről, az MDF képviselője azzal érvelt, hogy ez sem szünteti meg a bénító sorban állást, és valójában a nagyvállalatoknak kedvez. Az SZDSZ képviselői védtek az öncsődrendeletet, szerintük ebben a jogszabályban végre benne van a vállalatvezető személyes anyagi felelőssége is, amely nélkül elképzelhetetlen a felszámolások beindulása. A vita — a pluralizmus már csak ilyen — sokáig elhúzódott, s végül egy igazából halogató döntés született: ad hoc-bizottság tárgyal kormányzati szakértőkkel az öncsődrendelet értelmezéséről, és az határozza meg a további teendőket. A döntést tehát elnapolták.

P. É.

Szeged patikavilága

Április egyik jeles péntekén (1990. 04. 20.) a DM-Pressben hangulatos írás jelent meg az egykori budavári patikáról, amely ma múzeum. És a szegedi patikavilága?

A medicina, az orvostudomány az ósközösség korában kezdett kialakulni gyógyító növények, gyümölcsök alkalmazásával. Később ezen az alapon alakult ki az orvostudomány, annak több szakmai ága, de a gyógyszerészetudomány is.

A kolostorok mellett volt kis kórházak az egyházi rendek alakították ki mind a világban, mind idehaza. Jó szegedi példát is találunk erre az Alsóvárosból.

Viszont az igaz, hogy Szeged évszázadokon keresztül orvos nélkül élt, legfeljebb a kuruzslók adtak némi gyógyírt a rászorulóknak. A különböző járványok idején ugyan kitaláltak mindenféle népi és féltudományos eljárásokat, de az első patika, a várbeli Megváltó nyomai csak Ausfeldtől, az első katonai orvoshoz vezetnek. Neki még csak kézi gyógyszer-tára volt, számtalanszor kiszolgáltatta a kalmárok kényének és kedvének. Beer Antal 1727-ben létesített gyógyszer-tára már egy fokkal komolyabbnak minősült, de még mindig a helyőrség kötelékében.

Az első városi gyógyszer-tár Szegeden Graff Mátyás létesítette, a várban volt, külön palotaszzerű házában. A második patikát a Hamburgban tanult Rajnisch Ferenc nyitotta volna meg, de nem kapott rá helytartótanácsai engedélyt. Graff Mátyás patikáját 1773-ban fia vette át, majd 1784-ben adta el Presetska Vencelnek, Klauzál Gábor apósának, aki Székesfehérvárról került Szegedre. Presetska patikája annyira jól ment, hogy a városnak hitelezte, és Tarjánban nagy kukoricaföldet vásárolt. Graff Antal erre verszemet kapott, szeretett volna újra patikát nyitni, sem ő, sem a Pécs-

ról idetelepült Platl József nem kapott, és még később a Bécsben tanult Graff Richard sem kapott engedélyt patikaalapításra.

Az első szegedi patika, tulajdonoscsereket követően, a Klauzál tér 3. szám alá költözött. Tulajdonosa 1900-tól Bokor Adolf volt. Államosítása idején, 1950-ben bürtorzata eklektikusan neoreneszánsz; nyolc fali szekrénnel, két pulttal és egy pénzértárgéppel (National).

A szegedi gyógyszerészet is, mint általában Európában, 1867 és 1918 között élte fénykorát. Ekkor a gyógyszerészek helyben készítették a tinktúrákat, a tablettákat, a desztillátumokat — rendszerint a budapesti Steinbuch Armin gyártotta

berendezésekkel — kúpokat, kenőcsöket, porkeverékeket.

Ha léteztek is patikák a török alatt megszállt országrészen, azokat a megszállók elpusztították. Majd a későbbiekben a patikaalapításokhoz polgárisodott városok kellettek, mert az orvost és a patikát csak a tehetősebb polgár tudta megfizetni. A falu nem igényelte az „academikus medicinát”, inkább hitt a vajákókban. Szélesebb körökben a patikai orvosságot csak a 19. században kezdik igényelni, és ekkortájt alakult ki a nagy patikaalapítási hullám.

Szegeden kezdettől az államosításokig 23 patika működött, az alábbi három szakaszban. (Zárójelben az alapítási évszám szerepel.)

1. szakasz, 1700—1850. Megváltó (1713), Isteni Gondviselés (1812), Szentháromság (1834), Segítő Mária (1850).
2. szakasz, 1851—1900. Szent Rókus (1853), Szent György (1869), Szent István (1870), Kígyó (1874), Kálvária (1888).
3. szakasz, 1901—1950. Dugonics (1905), Erzsébet királyné (1907), Magyar Korona (1908), Szent Antal (1909), Orangyal (1910), Remény (1913), Csillag (1914), Szent Szív (1923), Magyarok Védasszonya (1923), Madonna (1926), Turul (1933), Szent Ferenc (1932), Szent Kereszt (1932), Jézus Szíve (1934).

Érdemes megjegyezni, hogy a megyében működött patikák száma az első szakaszban 5, a másodikban 23 és a harmadikban 27, benne érve a szegediekét is. Szeged szépen felújított, modern gyógyszer-tára a Kígyó patika, a Kis Dávid-házban, Szekeres Mihály belsőépítész munkájának köszönhetően, 1983-tól megkezdődött. Államosítások ez a gyógyszer-tár Takáts István tulajdona volt.

A város nevesebb gyógyszerészeinek sorában meg kell említenem Kovács Albertet (1825—1894), aki a szabadságharcban örnagyként vett részt, majd 1875-ig bérletre Götz Károly özevőjétől az 1812-es alapítástól Isteni Gondviselés patikát. Ő létesítette 1874-ben a Kígyó gyógyszer-tartat. A város iskolaügyét is szíven viselte, mint iskolászéki tag.

Aigner Károly (1806—1873), ő létesítette 1834-ben,

Szentháromság néven a város harmadik patikáját. Az éter altató hatását, az első szegedi éternarkózisban végoperáció előtt, saját magán kipróbálta.

Rohrbach Antal (1825—1889) Segítő Mária gyógyszer-tartat 1850-ben létesítette, és 1876-ig állt tulajdonában. A hódmezővásárhelyi Simonides-patikából Than Károly, a későbbi magyarországi kémia fejedelme, nála vállalt munkát, és tette neki lehetővé, hogy a piaristáknál érettségi vizsgát tessen. Az egykori szegedi patikus fia, Rohrbach Kálmán Than Károlynál szerzett diplomát, és több éven át volt első tanársegédje, amikor második tanársegédi feladatkört a szintén szegedi Csonka Ferenc (1884-től a Szegedi Vegyészeti Hivatal első vezetője, Csonka János, a hazai motor- és autógyártás úttörőjének bátyja) látta el.

Államtitkár — a gazdaságról

Az Országgyűlés plenáris sódni fog. A minisztérium ülése előtt, szerdán reggel a külgazdasági Gazdasági Bizottság tagjai politika kidolgozására fog találkoztak a Parlamentben, koncentrálni a jövőben. E hogy meghallgassák a Nemzeti Gazdasági Kapcsolatok Minisztériumának államtitkárjelöltjét, Martonyi Jánost.

Martonyi János elmondotta: véleménye szerint elkerülhetetlen a jelenlegi Kereskedelmi Minisztérium számottevő karcsúsítása, mi a lépés elkerülhetetlen, va- vel teljes mértékben fel kívánják számolni a külkereskedelmi monopóliumokat, szágón a piacgazdaság ki- s az engedélyezési rendszer építése visszafordíthatatlan- is nagymértékben egyszerű- ná válják

Bátyai Jenő